

Pravo svakog naroda da određuje svoj jezik

ČETRDESET I DVA punoletna i punovažna člana ovog Udruženja potpisali su predlog za koji smatram, suprotno velikoj vici i galami nekolicine govornika, da nije šovinistički. To je, pre svega, predlog koji prihvata sve zahteve i sva prava. Prema tome, mi smo to svi potpisali svosvo. Niko tu nije u transu. Oljača dobro zna da to nije tekst koji je nastao ovog trenutka, da su o njemu ljudi razgovarali i razmišljali, i ne vidim nikakvog razloga, ako jedan čovek ili dva čoveka smatraju da mogu da stave svoj potpis pa da ga posle toga povuku (to su njihovi razlozi), da uopšte dolazi u obzir da se predlaga godišnjoj skupštini da povuče predlog, ili da se nama koji smo to potpisali odjedanput kaže da mi, ako hoćemo, povučemo. Da smo mi da ga povučemo, mi ga ne bismo ni podnosili.

Pre svega, protestujem protiv toga što ovaj tekst kvalifikuje kao šovinistički. Taj tekst konstatuje tri stvari:

Bečki dogovor je načinilo pet ljudi. Novosadski dogovor je potpisalo tridesetak-četrdesetak ljudi, između ostalih i ja. Taj dogovor ima tri člana. U prvom članu se kaže da je jezik Srba, Hrvata i Crnogoraca jedinstven jezik. Drugi član kaže da se u nazivu imaju uvek upotrebljavati »srpskohrvatski« ili »hrvatskosrpski«. Treći član kaže da su latinica i ćirilica dva ravnopravna pisma.

To je novosadski dogovor. Taj dogovor je potpisalo mnogo manje ljudi i on je mnogo manje značajan kao reprezentativni dokument od potpisa 18 najmerodavnijih institucija.

Pre svega, takva rezolucija je bila doneta i pre sedam meseci, vrlo slična. Društvo književnika Hrvatske je već tada proglasilo, sa sedam drugih institucija, svoje jedino meritorno pravo da se stara o sudbini hrvatskog jezika. Niko iz političke javnosti Hrvatske na to nije reagovao.

Slažem se s Duškom Radovićem od reči do reči. Ovaj članak u »Vjesniku« nije nikakva garantija. I slažem se sa činjenicom da su političari bili dužni da to ranije spreče. (...)

Naš predlog konstatuje, prvo, da je pravo svakog naroda da određuje svoj jezik. Nadam se da to nije šovinistički. Konstatujem činjenicu da su te i te institucije to učinile. To takođe mislim, nije šovinistički. I konstatujem treću činjenicu: da su jači potpisnici oborili raniji sporazum. Tu činjenicu moramo da prihvatimo. Mene jako zanima šta je tu šovinistički što prihvatamo zahtev merodavnih institucija čije je to pravo... (Jedan glas: Niste tako mišni!)... Ovde je posle Zorana Gavrilovića govorilo njih petnaest koji su ustali protiv tog predloga. Ovaj predlog je potpisalo 45 ljudi. (...)

Tvrdim da taj predlog nije šovinistički. Drugo, tvrdim da je priča o ćirilici i latinici kao četničkom i ustaškom pismu... To su dva najjača pisma, koja traju hiljadu godina, kojima su napisane stotine i stotine hiljada knjiga. To su naši realiteti koji nikome ne mogu smetati. I neistinita je priča o zaštiti Srba u Hrvatskoj. U tekstu se kaže: tražimo pravo svih Hrvata u SR Srbiji i svih Srba u SR Hrvatskoj da uče na svom jeziku. To je u tendencijama svih novih mera koje se u ovoj zemlji sprovode za sve nacije, i ne vidim zašto hrvatski i srpski narod ne bi imali to pravo.

Ja ne tvrdim da godišnja skupština mora usvojiti ovu deklaraciju. Njeno je pravo da se prema njoj odnosi kako god hoće. Samo tvrdim da nema nijednog šovinističkog elementa u ovom tekstu. Ako ima, molim da se na njega ukaže. Ako se traži ravnopravnost jezika — nemojte se varati: institucije koje su ovo potpisale predstavljaju najmerodavnije, najelitnije, najuzdignutije predstavnike hrvatske intencije po pitanju jezika. Sta kažete vi na činjenicu ako oni zaista žele — to je njihovo pravo, oni su to potpisali da žele — da hrvatski jezik bude u buduće samostalan? Pitanje određivanja sudbine jednog jezika je pravo tog naroda i njegovih — pošto se radi o književnom jeziku — literarnih i naučnih reprezentanata. Danas se jedan tekst kojim mi to prihvatamo kao njihovo pravo, kvalifikuje kao šovinistički!

Pomenuta je Televizija Beograd. Ja smatram da beogradski studio, ispisujući svoje natpise latinicom, jeste na unionističkoj, velikosrpskoj strani, smatrajući da je on centralni jugoslovenski studio. U protivnom slučaju on bi pisao azbukom naroda kome pripada. Pravo je svakog pojedinca da upotrebljava goticu, kinesku azbuku, latinicu ili koje hoće pismo. Nijedna srpska institucija nema pravo bez referendumu srpskog naroda da uvede u zvaničnu upotrebu latinicu. I zašto bi imala pravo? I zašto bi ovakav stav bio šovinistički?

Još samo jednu rečenicu: nemojte mi tvrditi da je ćirilica pismo koje svet ne razume. Ćirilica je davno prestala biti provincijsko pismo. Ćirilicom se, gospodo, piše u kosmosu i na Mesecu!